

Sesiunea de comunicări „Memoria documentelor”

În zilele de 17—18 decembrie 1992 la sediul Direcției Generale a Arhivelor Statului s-au desfășurat lucrările sesiunii anuale de comunicări, intitulată sugestiv „Memoria documentelor”, organizată în scopul reînnoțirii unei tradiții abandonate de mai mulți ani.

Au răspuns invitației cercetători de la Arhivele Ministerului Apărării Naționale, Biblioteca Națională, Muzeul Național de Istorie, Institutul de istorie și teorie militară, Institutul de studii sud-est europene, Muzeul de istorie și artă al municipiului București, Muzeul Literaturii Române, Facultatea de arhivistică, Universitatea București, care, alături de specialiștii din cadrul Direcției Generale a Arhivelor Statului și filialele teritoriale, au prezentat un număr de 61 de comunicări, în cadrul a patru secțiuni: istorie medie, istorie modernă, istorie contemporană și arhivistică.

Tematica abordată a fost extrem de diversă, avînd însă un numitor comun: înalta ținută științifică. Cu titlul informativ menționăm temele:

— Rolul și locul personalităților în istoria și cultura națională, atît a celor românești cît și ale minorităților. Spre exemplu Corespondența lui Pan Halippa cu Onisifor Ghibu este simbolică pentru legăturile între românii din Vest și cei din Est, din Transilvania și Bessarabia, pentru legăturile între două provincii românești din cele mai greu lozite de vitregia istoriei și de politica expansionistă a statelor vecine.

— Legăturile lui Karl Kurt Klein, personalitate culturală marcantă a minorității germane cu mari oameni de cultură și știință români, intruchipează o pagină din istoria raporturilor culturale româno-germane, constituind un bun exemplu a ceea ce pot fi relațiile interetnice în țara noastră.

— Problema perioadei celui de al doilea război mondial, privită prin prisma a două fațete: relațiile economice româno-germane, unde s-a subliniat necesitatea unor abordări nuanțate, precum și importanța factorului petrol în cursul derulării raporturilor economice dintre cei doi parteneri; aspecte din desfășurarea operațiunilor militare de pe frontul de est, cu sublinierea rolului trupelor române, în general puțin studiate și prezentate.

— Perioada 1944—1945 este ilustrată pe mai multe planuri: de atitudine favorabilă a unor grupuri minoritare față de ocupantul sovietic, ilustrată prin cazul minorității lipovenesti din județul Tulcea; rezistența anticomunistă în momentul de cotitură care a fost anul 1945, prezentîndu-se dovezi că poporul român nu a acceptat pasiv instaurarea noului regim.

— Politica inaugurată de regimul comunist în domeniul legislației. Este prezentat cazul proprietății funciare particulare, care după anul 1949 a suferit un adevărat regim de persecuție și, în final, de distrugere.

— Aspecte ale istoriei culturale românești, ale relațiilor de ordin literar româno-franceze, și pe acest fundal, problema de istorie a mentalităților la sfîrșitul secolului al XIX-lea.

— Momente din istoria teatrului românesc (anii 1875—1876), ilustrate prin documente.

— Subiecte abordînd teoria și practica arhivistică cu rolul și locul lor bine determinat în societatea românească contemporană.

La secția de istorie medie, s-a dezbătut o gamă extrem de variată tematică cum ar fi: istoria bisericii ortodoxe române din Transilvania în secolele XV—XVII; aspecte istorico-demografice referitoare la originea ceangăilor din județul Neamț; activitatea miniaturistului Radu Sârbu; reprezentări heraldice din perioada domniei lui Matei Basarab; evoluția cancelariei Țării Românești în perioada 1716—1733. La discuții au participat în mod activ specialiștii Arhivelor Statului, precum și cei veniți de la diferite muzee, biblioteci și Institutul de etnografie și folclor.

În încheiere, subliniem faptul că toate comunicările folosesc din plin documentația de arhivă, contribuind la punerea în circuitul științific a unor documente importante, chiar esențiale pentru mai buna cunoaștere a unor probleme, evenimente și personalități din istoria națională.

MIHAELA BĂDESCU

Simpozionul „Sibianul Nicolae Olahus și umanismul european” — 500 de ani de la nașterea la Sibiu a marelui umanist (27 ianuarie 1993)

La Sibiu, debutul „anului Olahus”, manifestare UNESCO menită a omagia personalitatea umanistului Nicolaus Olahus, a fost marcat în ziua de 27 ianuarie 1993. În această zi, la biblioteca „Astra” din localitate, a avut loc un simpozion, la care, sub patronajul Inspectoratului județean de cultură al județului Sibiu, au participat filologi, istorici, arhiviști, oameni iubitori de cultură.

După cuvîntul introductiv al domnului Ioan Mariș, directorul bibliotecii „Astra” și după salutul transmis de Inspectoratul de cultură prin persoana domnului Aurelian Dinulescu, a luat cuvîntul domnul profesor universitar doctor Thomas Năgler, directorul Institutului de cercetări socio-umane din Sibiu, care a vorbit despre semnificația noțiunii de umanism și motivele care l-au determinat pe Nicolaus Olahus să fie considerat un reprezentant de seamă al acestui curent și despre locul deosebit pe care îl ocupă între umaniștii secolului al XVI-lea, insistînd asupra originii lui românești, precum și asupra profunzimii cunoașterii de către el a vieții sașilor, secuilor, ungurilor și slovacilor printre care a trăit.

La rîndul său, domnul Cornel Lungu, directorul Muzeului de istorie din Sibiu a vorbit despre locul pe care acest oraș, în care a trăit acum 500 de ani Olahus și în care el s-a născut și și-a petrecut copilăria, l-a avut în întreaga viață și operă a celui dintâi umanist de origine română. La rîndul ei, arhivista Liliana Popa a prezentat documentele izvorite din pana lui Nicolaus Olahus și pe care le deține Filiala Arhivelor Statului din Sibiu.

Domnul Ilie Guțan, lector universitar, a făcut o analiză pertinentă a operei poetice a lui Nicolaus Olahus, insistînd asupra modului în care ea oglindește sentimentele profund umane de suferință și durere datorate exilului și părăsirii patriei sale adoptive, sentimente de care Olahus nu a fost scutit, deși a beneficiat de cele mai înalte onoruri, atât eclesiastice cât și politice și nobiliare. În continuare, domnia sa a amintit și despre prietenia epistolară care l-a legat pe Olahus de cel mai mare umanist al epocii, Erasmus Desiderius din Rotterdam, și de faptul că, după încetarea din viață a acestuia, pe cheltuiala lui Olahus, setipărește un volum de epitate ale prietenilor umaniști ai acestuia, printre care și cele patru, dintre care una în limba elină, ale lui Nicolaus Olahus.

Domnul Tiberiu Albu din redacția „Revistei Arhivelor” a subliniat în intervenția sa meritele lui Olahus ca traducător din

limba elină în latină a unor fragmente din operele clasicilor greci, într-o perioadă cînd studiul acestei limbi era la început în Occident.

În încheierea lucrărilor, domnul profesor Ioan Mariș a prezentat proiectele manifestărilor legate de „anul Olahus”, care vor culmina printr-o sesiune de comunicări și o expoziție documentară de mari proporții în luna septembrie și prin dezvelirea unei statui. Se mai are în vedere o emisiune filatelice, acordarea numelui marelui umanist uneia din străzile orașului Sibiu, confecționarea unei medalii, a unui pliant, a unui afiș etc.

Manifestările au cuprins, în continuare, vernisajul unei expoziții documentare, „Nicolaus Olahus”, la Filiala Arhivelor Statului județ Sibiu. Expoziția a cuprins, grupate pe teme, documente referitoare la familia lui Olahus (o scrisoare autografă a tatălui său, Stephan (Stojan) Olahus, registre de impunere, în care el apare plătind impozit foarte mare — 12 unități de impunere — mențiuni privind activitatea lui ca jude regal de Orăștie, precum și porunca regală de numire în acest post a lui Matei Olahus, fratele lui Nicolaus și fiul lui, Stephan și la activitatea lui ca secretar al regelui Ferdinand I de Habsburg, calitate în care redactează și contrasemnează un număr impresionant de documente, dintre care peste 40 se păstrează la Sibiu. Bine reprezentată este și activitatea lui de arhiepiscop de Strigoni. Olahus se dovedește a fi un campion al luptei împotriva Reformei, scrisorile adresate decanului capitului din Sibiu stînd mărturie în acest sens.

N-au lipsit din expoziție nici cronicile din secolul al XVIII-lea care îl prezintă pe umanist. Dintre acestea amintim lucrarea lui Georg Soterius, *Transilvania celebris*, care se ocupă de ascendența lui Olahus în înrudirea lui cu familiile domnitoare din Moldova și Țara Românească și lucrarea lui Johann Seivert, *Specimen Transilvaniae Literatae* care, în afara datelor cunoscute din alte lucrări, include și epitaful umanistului. Prezintă a fost în expoziție și lucrarea lui Olahus *Hungaria*, care cuprinde descrierea Moldovei, a Țării Românești și mai ales a Transilvaniei și Banatului.*

În cuvîntul său, șefa filialei, Monica Vlaicu, a anunțat asistenței intenția de a organiza o expoziție mai cuprinzătoare cu documente Olahus în septembrie, invitîndu-i pe cei de față să onoreze filiala prin prezența lor și cu acel prilej.

LILIANA POPA